

Питання
для підсумкової атестації здобувачів вищої освіти до іспиту
«Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод»,
галузь знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне
право», рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри права Європейського Союзу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

протокол № 8 від 06.04.2023 р.)

1. Загальна характеристика сучасної європейської системи захисту прав людини: договірні та інституційні аспекти.
2. Взаємозв'язок між міжнародним гуманітарним правом та Європейським правом прав людини.
3. Органи Європейської конвенції з прав людини. Взаємодія Ради Європи та Європейського Союзу у сфері захисту прав людини.
4. Каталог прав людини, що захищаються Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод як міжнародний договір у сфері захисту прав людини: загальна характеристика.
6. Протоколи до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: правова природа та місце в конвенційному механізмі.
7. Імплементация Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в національний правопорядок: загальна характеристика. Місце Конвенції у правовій системі України.
8. Контрольний механізм Конвенції про захист прав і основоположних свобод – Європейський суд з прав людини.
9. Предметна юрисдикція (*ratione materiae*) Європейського суду з прав людини.
10. Територіальна юрисдикція (*ratione loci*) Європейського суду з прав людини.
11. Юрисдикція за колом суб'єктів (*ratione personae*) та юрисдикція в часі Європейського суду з прав людини.
12. Особливості розгляду Європейським судом з прав людини міждержавних скарг. Рішення про прийнятність у справі «Україна проти Російської Федерації (щодо Криму)» № 20298/14, 2021 р.
13. Роль міждержавних справ у розгляді індивідуальних заяв.
14. Інститут консультативного висновку (Протокол № 16 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).
15. Принципи субсидіарності та розсуду держави як базові засади контрольного механізму Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 1 Протоколу № 15).

16. Застосування Європейським судом з прав людини доктрини «європейського консенсусу».

17. Еволюційне тлумачення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Європейським судом з прав людини.

18. Автономне тлумачення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Європейським судом з прав людини.

19. Принцип ефективного тлумачення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Європейським Судом з прав людини.

20. Вимоги до індивідуальної заяви (скарги) до Європейського суду з прав людини.

21. Процедура розгляду індивідуальної заяви Європейським судом з прав людини.

22. Тимчасові заходи як «засіб забезпечення» прав заявників до Європейського суду з прав людини.

23. Юрисдикційні критерії прийнятності індивідуальної заяви до Європейського суду з прав людини.

24. Змістовні критерії (критерії по суті справи) прийнятності індивідуальної заяви до Європейського суду з прав людини.

25. Вичерпання всіх національних засобів захисту (питання їх доступності та ефективності) та дотримання «чотиримісячного строку» як процесуальні умови прийнятності індивідуальної заяви до Європейського суду з прав людини.

26. Анонімність, ідентичність заяв та зловживання правом на подання заяви як процесуальні умови неприйнятності індивідуальної заяви до Європейського суду з прав людини.

27. Компетенція суддів, які засідають одноособово; комітетів із трьох суддів; палати із семи суддів; Великої палати Європейського суду з прав людини.

28. Повноваження Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини: загальна характеристика.

29. Позасудовий порядок вирішення спору (дружне врегулювання, одностороння заява).

30. Види рішень Європейського суду з прав людини. Пілотні рішення Європейського суду з прав людини.

31. Нагляд за виконанням рішень Європейського суду з прав людини з боку Комітету Міністрів Ради Європи відповідно до ст. 46 Конвенції.

32. Загальна характеристика виконання рішень Європейського суду з прав людини.

33. Заходи загального характеру в рішеннях Європейського суду з прав людини.

34. Заходи індивідуального характеру в рішеннях Європейського суду з прав людини.

35. Процедура виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини: загальна характеристика.

36. Відповідальність за невиконання чи неналежне виконання рішень Європейського суду з прав людини.

37. Застосування національними судами Конвенції та практики Європейського суду з прав людини.

38. Зміст права на життя: загальна характеристика.

39. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо забезпечення права на життя.

40. Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження чи покарання.

41. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження чи покарання.

42. Особливі випадки застосування ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (дискримінація, екстрадиція, заборона тілесних покарань неповнолітніх).

43. Тлумачення Європейським судом з прав людини понять «катування», «нелюдське поведження», «принижуюче гідність поведження чи покарання».

44. Зміст та сфера застосування ст. 4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

45. Заборона рабства та примусової праці в практиці Європейського суду з прав людини.

46. Обсяг та складові права на свободу та особисту недоторканність.

47. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження чи покарання.

48. Кримінально-правові та цивільно-правові підстави позбавлення волі. Вимоги до правомірного позбавлення свободи та особистої недоторканності у практиці Європейського суду з прав людини.

49. Зміст та сфера застосування ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

50. Зобов'язання держави щодо права на справедливий суд.

51. Тлумачення Європейським судом з прав людини поняття «суд».

52. Право на доступ до суду за Конвенцією та практикою Європейського суду з прав людини.

53. Загальна характеристика справедливого судового розгляду (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

54. Поняття розумного строку судового розгляду. Критерії та принципи визначення розумності строку.

55. Принцип «*nullum crimen, nulla poena sine lege*»: ніякого покарання без закону (ст. 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод)

56. Обсяг та складові права на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції.

57. Зобов'язання держави щодо права на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції.

58. Поняття «приватне життя» у практиці Європейського суду з прав людини (ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

59. Поняття «сімейне життя» у практиці Європейського суду з прав людини (ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

60. Поняття «житло» за практикою Європейського суду з прав людини.

61. Поняття «кореспонденція» за практикою Європейського суду з прав людини.

62. Особливості тлумачення Європейським судом з прав людини поняття «майно» за ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

63. Критерії допустимості втручання у право власності за практикою Європейського суду з прав людини.

64. Право на освіту (ст. 2 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод): зміст та сфера дії. Зобов'язання держави щодо забезпечення права на освіту

65. Свобода думки, совісті, релігії і переконань: загальна характеристика.

66. Зміст та сфера застосування ст. 9 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: загальна характеристика.

67. Критерії правомірності втручання держави в реалізацію права на свободу віросповідання.

68. Умови правомірності обмеження свободи вираження поглядів.

69. Зміст і сфера застосування ст. 3 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

70. Право на вільні вибори та суміжні права людини: загальна характеристика.

71. Право на свободу пересування (ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

72. Зміст права на свободу мирних зібрань.

73. Критерії правомірності втручання держави у реалізацію права на свободу мирних зібрань.

74. Позитивні і негативні зобов'язання держави щодо забезпечення свободи мирних зібрань.

75. Критерії правомірності втручання держави у реалізацію права на свободу об'єднань.

76. Зміст права на шлюб за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 12) і практикою Європейського суду з прав людини.

77. Право на ефективний засіб юридичного захисту (ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод)

78. Особливості заборони дискримінації відповідно до ст. 14 та Протоколу № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

79. Поняття «позитивна дискримінація» за практикою Європейського суду з прав людини.

80. Позитивні зобов'язання держави у сфері протидії дискримінації.

81. Відступ держави від своїх зобов'язань у сфері прав людини за надзвичайних станів.